

К.А.ГАЙДУКЕВИЧ,

кандидат культурології, доцент КНУКіМ,
м. Київ

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ВИКОРИСТАННЯ «ТРАДИЦІЙНИХ» ЗАСОБІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ МАСОВИХ СВЯТ

Трансформаційні процеси, що нині відбуваються у сучасному суспільстві диктують нові форми та характер святкування масових форм. Хоча такі жанри масового дійства як театралізований тематичний концерт, масові театралізовані видовища, театралізовані вистави та маніфестації, масове театралізоване художньо-спортивне свято і сьогодні не втратили своєї актуальності та популярності. Адже, синтезуючи різні види мистецтва, вони покликані задовольняти емоційні та естетичні потреби людини у змістовному відпочинку, спілкуванні, вихованні, одночасно формуючи та коригуючи систему загальнолюдських цінностей.

Втілюючи сценарно-режисерський задум постановки, створюючи художній образ видовища, режисер повинен оперувати не лише традиційними засобами, але й вводити в свою практику нові технології, що, увиразнюючи постановку свята, забезпечать йому вражаючий успіх та ефект.

Вміло впливати на уяву та свідомість глядача режисеру-постановнику допоможе арсенал різноманітних виражальних засобів, до яких у масовому святі належать: живе слово, музика, художнє та документальне кіно, художньо-декоративне оформлення, світло і звук, відеопроекції та екрани, піротехнічні ефекти, масові сцени, театральні шуми, символіка і колір, дії виконавців, вдало підібрані костюми, рух і пластика, створення загального темпоритму тощо. Від їх вмілого використання та вдалого логічного поєднання залежить створення цілісного, емоційного дійства.

Одним із важливих засобів ідейно-емоційної виразності є живе слово, яке завдяки своїй образності та змістовності, здатне створювати палітру різноманітних літературних образів, почуттів, дій та емоцій; атмосферу спілкування не лише між виконавцями, але й між сценічним майданчиком та глядацьким залом. У масових святкуваннях та видовищах слово присутнє в найрізноманітніших проявах. Вірші, художня проза, конференс, фейлетон, куплети, дикторський голос, драматичні епізоди – це далеко неповний перелік різновидів словесної дії, що використовуються в постановці масових свят.

Варто зазначити, що, оскільки слово знаходиться у тісній взаємодії з багатьма різновидами театрального мистецтва, використовувати словесний матеріал потрібно вкрай економно та обережно. Риторичність, повчальність, довгі роздуми згубно позначаються на словесному матеріалі масового дійства.

У постановці масового свята значимим засобом ідейно-емоційного впливу виступає музика. Слово, підсилене піснею або музичним фрагментом приховує у собі величезний емоційний заряд. Музика використовується

режисером для вирішення ідейно-художніх завдань, стає органічним елементом всього дійства. На думку відомого українського режисера Б. Шарварко, музика здатна організувати темпоритм, емоційно збуджувати наскрізну дію, виступати тією активною силою, що збагачує та проникає в глибини душі глядачів, відкриває для них нові емоції. Правильно монтуючи музичні уривки та володіючи музичною ерудицією, на сцені можна відтворити певне соціальне середовище, історичну епоху, виокремити художні образи, підкреслити національний колорит, тобто, створити неповторну атмосферу свята [5].

А науковець М. Мельник зазначає, що для створення емоційної атмосфери концертного дійства буде доречним використання методу поєднання музичного матеріалу та хореографії, яка є одним із найважливіших видовищних мистецтв. Практично жодне масове свято не обходиться без використання хореографічних номерів, що, органічно вплітаючись в режисерському задумі, виступають яскравим виражальним засобом [4].

У практиці режисури масового дійства як засіб ідейно-емоційного впливу широко використовується художнє та документальне кіно, в якому здатні органічно поєднуватися і музика, і танець, і слово. На думку режисера та науковця Д. Генкіна, особливо доречним воно є на початку дійства, адже допомагає перенести учасників в певну історичну епоху чи події, підготувати до зустрічі з конкретними героями. Можливості використання кіно як виражального засобу в масовому дійстві різноманітні. Найпоширенішим прийомом є використання в постановці масового святкового дійства фрагментів із художніх фільмів, коли герої ніби оживають і сходять з екрану [1].

Як показує практика, важливу роль у створенні виразної сценічної атмосфери відіграє художньо-декоративне оформлення. Вдало знайдене художнє вирішення масового дійства допомагає створити зовнішній сценічний образ, якому притаманна глибока ідейність, яскравість, святковість та образність художньої мови. Відомий режисер А. Горбов цілком слушно зазначає, що: «художнє оформлення театралізованих заходів не повинно нести розважальний характер, а бути в контексті всієї театралізованої дії. Художнє оформлення повинно давати лише натяк, утворювати певний узагальнюючо-образний фон для всієї вистави, і таким чином ідейно-емоційно впливати на глядача» [2, С. 101].

У сучасному масовому театралізованому видовищі та дійстві головного значення набуває світло як засіб виразності. Сьогодні воно може слугувати не лише певним елементом художньої виразності, але й виступати як самостійна складова свята. Попитом користуються світлові шоу, водні феєрії, в яких світло відіграє головну роль. А поява на ринку відеосвітлових приборів на кшталт Catalyst, який здійснює повний контроль над зображенням, підтримує всі стандарти відео, здійснює проекцію на поверхні сцени, стелі, стін, води, декорацій, - дозволяючи в разі розширити можливості світлового художнього оформлення [3].

Практика останніх років доводить, що світло може бути практично єдиним засобом художнього оформлення: здатне розкривати або скорочувати сценічний час, змінювати простір, укрупнювати виконавця, виводити з єдиного потоку окремі найважливіші епізоди, найістотніші репліки, монологи.

Натомість, у сучасній практиці часто зустрічається надмірне захоплення мерехтливим кольоровим світлом, гірляндами та вогнями, які не мають нічого спільного зі створенням повноцінного художньо-сценічного образу.

На сучасному етапі в режисурі масових свят величезну роль відіграють відеопроєкції та екрани. Сьогодні режисери використовують різного роду екрани як єдиний засіб декоративного рішення. Режисерами активно використовуються у роботі світлодіодні екрани та табло, які, як правило, застосовуються на майданчиках просто неба; мобільні проєкційні дисплеї, адаптовані для концертних майданчиків; проєкційні натяжні екрани; плазменні панелі з різними діагоналями. Режисерські прийоми використання відео проєкцій так само вражають своєю різноманіттю. Це і широкий формат екрану, що утворює фон на сценічному майданчику, і вмонтований в декорацію екран (у формі трикутника фронтового листа, лобового скла автомобілю, карти світу та ін.), і прийом поліекрану. Сучасні проєкційні технології дають нам можливість проєктувати не лише на декорації, стіни приміщення, кригу чи арену, але й на водяну завісу та дим. Незважаючи на досить великий арсенал технічних спецефектів та виражальних засобів, режисер повинен вміти виокремити найвиразніші та найнеобхідніші для реалізації своєї творчої постановки.

Часто при створенні цілісного художнього образу дійства допомагає використання кінопроєкції. Включення художнього або документального фрагменту, хроніки у драматургію сценарію, дозволяє перенести дію на сцені в будь-який куточок землі та сконцентрувати увагу на певній думці. Вводити графічні та живописні елементи до сценічної дії дозволяє діапроєкція. Чергуючись, малюнки, фотографії, картини та діаграми, наочно підсилюють головну думку дійства, посилюють зоровий ефект.

Отже, сучасні виражальні та технічні засоби мають культуротворче значення. Їх чітке, логічне та вміле поєднання в процесі організації та постановки масових свят допоможе створити не лише незабутнє масове дійство, але й досягнути художньої цілісності, утримати увагу аудиторії, посилити емоційний та естетичний вплив на глядача. Лише професійне та правильне поєднання традиційних і сучасних засобів, не переобтяжуватимуть масове свято, не загублять творчий задум режисера і приведуть його до бажаного результату.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Генкин Д. Массовые праздники / Д. Генкин.- М.: Просвещение, 1975. – 139с.
2. Горбов А. Режиссура видовищно-театралізованих заходів / А. Горбов. – Фастів: «Поліфаст», 2004. – 264с.
3. Горюнова И. Режиссура массовых театралізованих зрелищ и музыкальных представлений : лекции и сценарии / И. Горюнова. – Санкт-Петербург: Композитор, 2009. – 232с.
4. Мельник М. М. Театралізований тематичний концерт як синтетичний жанр сценічних мистецтв : автореф. дис. канд. мистецтвознавства : 26.00.01/ Мирослава Миколаївна Мельник. – Київ, 2009. – 21с.